

Aplikácia práva Únie súdmi členských štátov

Michael Siman

EUROIURIS - Európske právne centrum, advokát
Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola

Povinnosť aplikácie práva EÚ

- článok 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ
 - Členské štáty prijímajú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie.
 - Členské štáty pomáhajú Únii pri plnení jej úloh a neprijímajú žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Únie.
- povinnosť aplikácie PU majú všetky vnútroštátne orgány aplikujúce právo
 - súdne aj správne orgány

2

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- vnútroštátny súd ako všeobecný súd aplikácie práva EÚ (povinnosť aplikovať právo EÚ)
 - súdne orgány členských štátov sú na základe článku 4 ods. 3 ZEU povinné zabezpečiť súdnu ochranu práv, ktoré fyzickým a právnickým osobám vyplývajú z únieových ustanovení, aby sa dosiahla plná účinnosť týchto ustanovení (Kronberger, T-18/07, Úz. 21.5.2008, Zb. s. II-77, bod 49; Impact, C-268/06, 15.4.2008, Zb. s. I-2483, bod 42; Unibet, C-432/05, 13.3.2007, Zb. s. I-2271, bod 38; Pfeiffer, C-397 až 403/01, 5.10.2004, Zb. s. I-8835, bod 11; Factortame, C-213/89, 19.6.1990, Zb. s. I-2433, bod 19), pričom sú povinné využiť všetky vnútroštátne právne prostriedky, ktoré primerane ochrania individuálne práva zakotvené v únieovom práve (Lüch, 34/67, 4.4.1968, Zb. s. 359, 370; Lorenz, 120/73, 11.12.1973, Zb. 1471, bod 9; pozri tiež Connect Austria, C-462/99, 22.5.2003, Zb. s. I-5197, bod 39)

3

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- povinnosť súdu zabezpečiť priamy aj nepriamy účinok práva Únie
 - vnútroštátny súd je na základe zásady lojálnej spolupráce povinný zabezpečiť právnym subjektom právnu ochranu najmä vtedy, ak to vyplýva z priamo účinných únieových ustanovení (Just, 68/79, 27.2.1980, Zb. s. 501, bod 25; Rewe, 33/76, 16.12.1976, Zb. s. 1989, bod 5; Comet, 45/76, 16.12.1976, Zb. s. 2043, bod 12), ale aj prostredníctvom využitia nepriameho účinku práva Únie tak, že bude vykladať všetky procesné ustanovenia eurokonformným spôsobom tak, aby ich aplikácia prispela k realizácii požiadavky na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany práv, ktoré fyzickým a právnickým osobám vyplývajú z únieového právneho poriadku (Kronberger, T-18/07, Úz. 21.5.2008, Zb. s. II-77, bod 49; Unibet, C-432/05, 13.3.2007, Zb. s. I-2271, bod 44)

4

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- povinnosť súdu neaplikovať vnútroštátne ustanovenie nezlučiteľné s právom Únie
 - ak eurokonformný výklad vnútroštátneho práva nie je možný, je vnútroštátny súd povinný v medziach svojich právomocí a voľnej úvahy aplikovať únieové právo ako celoka chrániť práva, ktoré priznáva toto právo jednotlivcom a to tak, že vychádzajú zo zásady prednosti práva Únie nesmie aplikovať žiadne skoršie alebo neskoršie ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré by bolo v rozpore s právom Únie (CEZ, C-115/08, 27.10.2009, bod 138; Lüigi, C-357/06, 18.12.2007, Zb. s. I-12311, body 28 a 29; Engelbrecht, C-262/97, 26.9.2000, Zb. s. I-7321, bod 39 a 40; IN.CO.GE., C-10 a 22/97, 22.10.1998, Zb. s. I-6307, bod 20; Murphy, 157/86, 4.2.1988, Zb. s. 673, bod 11; Simmenthal, 106/77, 9.3.1978, Zb. s. 629, body 21 až 24)

5

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- povinnosť súdu neaplikovať vnútroštátne ustanovenie nezlučiteľné s právom Únie
 - vnútroštátny súd je povinný neaplikovať vnútroštátne ustanovenie, ktoré je v rozpore s únieovým právom bez toho, aby musel žiadať alebo čakať na predbežné odstránenie takéhoto ustanovenia legislatívnou cestou alebo iným ústavným postupom (Carra, C-258/98, 8.6.2000, Zb. s. I-4217, bod 16; Debus, C-13 a 113/91, 4.6.1992, Zb. s. I-3617, bod 32; Ford, 170/88, 11.7.1989, Zb. s. 2305, bod 19; Simmenthal, 106/77, 9.3.1978, Zb. s. 629, body 21 až 24)
 - vnútroštátny súd tak musí rešpektovať zásadu prednosti únieového práva a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť únieovú normu pred vnútroštátnou normou odvolávajú sa na skutočnosť, že o tom môže rozhodovať jedine ústavný súd. Súd je povinný bezodkladne neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenie aj bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na jeho predchádzajúcu legislatívnu úpravu, ktorou by sa malo uviesť do súladu s únieovým právom (napr. Jonkman, C-231 až 233/06, 21.6.2007, Zb. s. I-5149, bod 39; Molinari, C-128 až 131/07, Úz. 16.1.2008, Zb. s. I-4, bod 23)

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- **zhrnutie**
 - vnútroštátny súd je všeobecným súdom aplikácie práva EÚ
 - vnútroštátny súd je povinný *ex officio* v medziach svojich právomocí aplikovať právo EÚ
 - vnútroštátny súd nesmie aplikovať žiadne vnútroštátne ustanovenie, ktoré by bolo v rozpore s právom EÚ
 - pokiaľ vnútroštátny súd zistí rozpor vnútroštátneho práva s právom EÚ, má z možnosti:
 - prednostne aplikovať právo EÚ (zásada prednosti), alebo
 - obrátiť sa na Súdny dvor EÚ s prejudiciálnou otázkou (vnútroštátny súd nesmie čakať na rozhodnutie legislatívneho alebo ústavného orgánu kontroly)

7

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- **neprípustnosť vnútroštátnych ustanovení odopierajúcich súdom ich právomoci podľa práva Únie**
 - s požiadavkami a vlastnosťami únieového práva je nezlučiteľné akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho právneho poriadku alebo legislatívna, správna alebo súdna prax, ktorá by znížovala účinky únieového práva tým, že by príslušnému súdu v okamihu aplikácie práva Únie odopierala právomoc urobiť všetko, čo je potrebné na neuplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú prípadnou, hoci len dočasnou, prekážkou úplnej účinnosti únieových noriem (Larsy, C-118/00, 28.6.2001, Zb. s. I-5063, bod 51; Simmenthal, 106/77, 9.3.1978, Zb. s. 629, bod 22)

8

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- **neprípustnosť vnútroštátnych ustanovení odopierajúcich súdom ich právomoci podľa práva Únie**
 - s únieovým právom je nezlučiteľné aj vnútroštátne procesné ustanovenie, ktoré by bránilo príslušnému vnútroštátnemu súdu z úradnej moci posúdiť zlučiteľnosť vnútroštátneho správneho rozhodnutia s ustanovením únieového práva iba na základe dôvodu, že námietka tejto nezlučiteľnosti nebola navrhnutá v určitej lehote samotným účastníkom konania (Peterbroeck, C-312/93, 14.12.1995, Zb. s. I-4599, bod 21)

9

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- **zásada rovnocennosti**
 - vnútroštátny súd nemôže v prípade konaní s únieovým prvkom aplikovať prísnejšie procesné pravidlá ako sú tie, ktoré sú aplikované vo vnútroštátnych konaniach bez únieového prvku s rovnakým predmetom
 - to znamená, že o porovnateľných nárokoch, či už vznikli na základe vnútroštátneho alebo únieového práva, by sa malo rozhodovať rovnakým spôsobom bez akejkoľvek diskriminácie
- **zásada účinnosti**
 - procesné predpisy v konaniach s únieovým prvkom nemôžu byť upravené takým spôsobom, ktorý by výkon práv zaručených únieovým právnym poriadkom prakticky znemožňoval alebo nadmerne sťažoval

10

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- **povinnosť súdu aplikovať únieové právo *ex officio* vs. zásada *non ultra petita***
 - zásade účinnosti (efektivity) neodporujú vnútroštátne ustanovenia, ktoré bránia vnútroštátnemu súdu uvádzať *ex officio* právne dôvody založené na porušení únieových ustanovení, pokiaľ by takýto postup znamenal porušenie predpisanej pasívnej úlohy súdu, čím by súd vybočil z rámca sporu vymedzeného účastníkmi konania a vychádzal by z iných skutočností a okolností než sú tie, na ktorých založil svoj návrh účastník konania, ktorý má záujem na uplatnení uvedených ustanovení (Weerd, C-222 až 225/05, 7.6.2007, Zb. s. I-4233, body 34, 36 a 41; Van Schijndel, C-430 a 431/93, 14.12.1995, Zb. s. I-4705, bod 2)

11

Povinnosti vnútroštátneho súdu pri aplikácii práva EÚ

- **povinnosť súdu aplikovať únieové právo *ex officio* vs. zásada *non ultra petita***
 - v súlade so zásadou účinnosti sa však niektoré zásadne záväzné ustanovenia práva Únie považujú za ustanovenia verejného poriadku, na ktoré musí súd vo verejnom záujme prihliadať z úradnej moci, bez ohľadu na návrhy účastníkov konania a zásadu *non ultra petita*, napríklad základné ustanovenia týkajúce sa ochrany hospodárskej súťaže (napr. čl. 81, 82, 87 ZES), ustanovenia o ochrane spotrebiteľa, ustanovenia o zákaze diskriminácie (napr. Verholen, C-87 až 89/90, 11.7.1991, Zb. s. I-3757, bod 16), prípadne iné dôležité záväzné (kogentné) únieové normy (Van Schijndel, C-430 a 431/93, 14.12.1995, Zb. s. I-4705, bod 13)

12